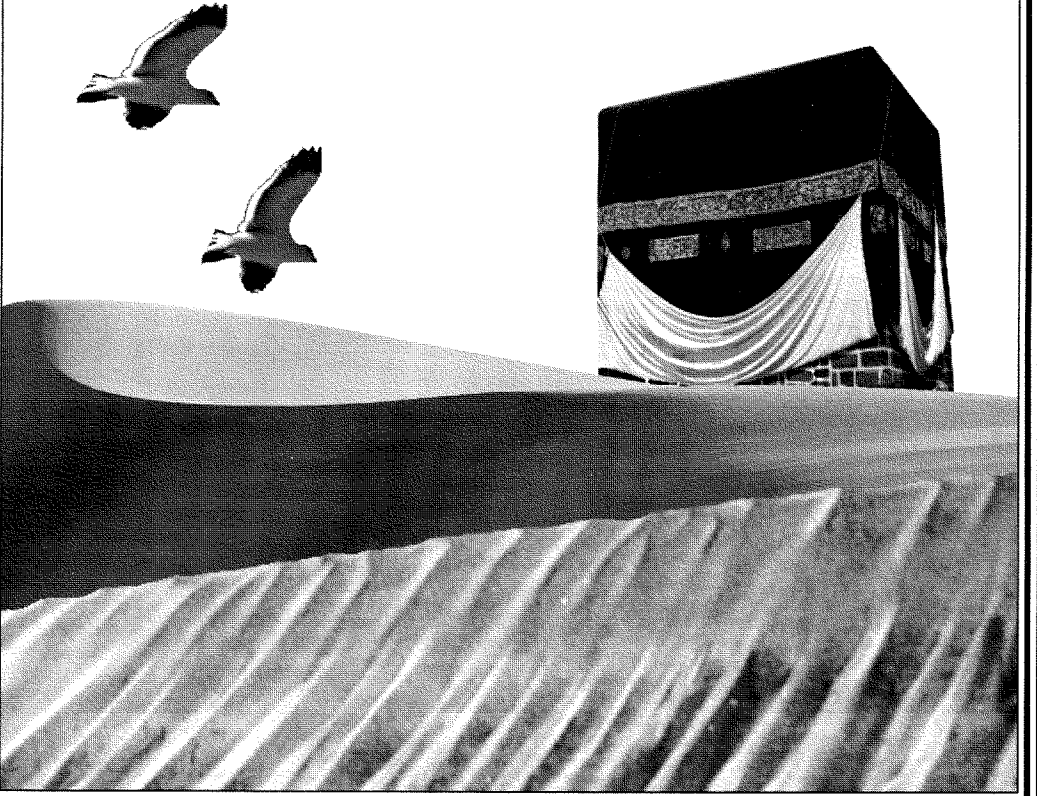

گفتگو

نشستی با رئیس محترم

سازمان حج و زیارت

به دنبال انجام موفقیت آمیز حج سال گذشته و پس از یک وقفه کوتاه، عملیات اعزام زائران عمره سال ۱۳۷۹ با یک تغییر کلی و اساسی نسبت به سال قبل آغاز گردید. در گفتگویی با ریاست محترم سازمان حج و زیارت ارزیابی عملیات اجرایی حج و دلایل تغییرات ایجاد شده را جويا شدیم که بدینوسیله توجه خوانندگان محترم را به پاسخ‌های ارائه شده جلب می‌کنیم:

میتاب: با تشکر از فرصتی که در اختیار ما قرار دادید تا با جناب عالی گفتگویی صمیمانه داشته باشیم، خواهشمند است بفرمایید ارزیابی شما از حج سال گذشته چیست؟

آقای رضایی: با نام و یاد خداوند، در پاسخ به این پرسش باید عرض کنم که در هر سالی که حج را اداره می‌کنیم توسط مدیران کاروان‌ها، روحانیون، برادرانی که عنوان «نظارت» یا «بازرس» را دارند و حتی رابطین روحانیون و خود زائران، مسائلی از حج به ما منتقل می‌شود و ما آنها را جمع‌بندی کرده، در کمیته‌های مختلف ارزیابی می‌کنیم. مطالبی که مطرح می‌شود مربوط به بخش‌های مختلف است، بعضی‌ها را قبول دارند و بعضی هم توجیه منطقی برای آن ذکر می‌کنند و نظریه مخالف دارند، پس از جمع‌بندی است که می‌توانیم به نتیجه برسیم که فلان پیشنهاد درست است یا نه و آیا انجام آن مشکلاتی دارد؟ و اگر دارد، آن مشکلات چیست؟

در مجموع می‌توانم بگویم، در حج سال گذشته توفیقاتی هم، در برنامه‌ریزی‌ها و هم در تنظیم و اجرای کارها داشتیم، لیکن این به آن معنی نیست که هیچ اشکال و مشکلی نبوده است! یقیناً در یک حجم عملیات سنگینی مثل حج، مشکلاتی وجود دارد که در یک فرصت کم و محدود و یک کار بسیار عظیم، آن هم در یک کشور دیگر و با مجموعه‌ای از زوّار کشورهای دیگر، هیچ وقت بی‌مشکل نخواهد بود.

میثاق: در سال جاری، شیوه‌ اعزاز زائران به عمره با سال گذشته تفاوت‌هایی کرده است، دلیل آن چیست؟

آقای رضایی: عربستان پیش از عملیات حج سال گذشته در رابطه با عمره قوانینی وضع نموده، اعلام کرد در سال بعد وضعیت عمره تغییر می‌کند و بخش خصوصی کشور عربستان با بخش خصوصی کشورها قرار داد می‌بندد.

ما در حج سال گذشته مانند روال سال‌های پیش در روزنامه‌های عربستان شروع به اعلان مناقصه کردیم و کارها را به همان شکل گذشته شروع کردیم تا این که سفیر جمهوری اسلامی ایران ملاقاتی با وزیر حج عربستان کرد و در آن دیدار وزیر حج عربستان اعلام کرد که در سال جاری بخش خصوصی ما فقط با بخش خصوصی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند قرار داد ببندد، بنابراین شما هم به همین روش عمل کنید. این موضوع از طریق وزارت امور خارجه به ما ابلاغ شد و ما نیز از این تاریخ تغییر رویه دادیم و شیوه‌ای که اکنون عمل می‌شود، شیوه‌ای است که طبق قوانین کشور سعودی و تصمیم‌گیری‌هایی که در آیین‌نامه اجرایی آنان اتخاذ شده، در پیش گرفته‌ایم.

میثاق: انتخاب دفاتر زیارتی و سیاحتی با چه ضوابطی صورت پذیرفته است؟

آقای رضایی: زیارت مسأله‌ای است که سیاست‌گذاری، حمایت و نظارت آن، در قوانین موجود کشور با سازمان حج و زیارت است، پیش از انقلاب هم چنین بوده و فرقی نکرده است در هر حال این قوانین به طور مستمر بوده که بخش‌هایی از آن

را بعضی وقت‌ها سازمان به دلایل مختلف اجرا می‌کرده و بخش‌هایی از آن را خود بخش خصوصی انجام می‌داده است. از این رو همیشه مسأله زیارت به عهده یک مجموعه‌ای بود متشکل از بخش دولتی و بخش خصوصی. و ما در انتخاب دفاتر خدمات مسافرتی ضابطه‌هایی را در خود سازمان تعیین کردیم که با این ضابطه‌ها افراد می‌توانند انتخاب شوند، سعی هم کردیم که دفاتر خدمات مسافرتی را از افرادی که روحیه کار زیارتی دارند و به این کار علاقه‌مند هستند انتخاب کنیم و طبیعی است که این انتخاب با یک برنامه ریزی ویژه‌ای انجام شد. و این دفاتر گزینش شدند. البته اگر اشکالی در کار پیش آید با آنها برخورد می‌شود و این که گفته می‌شود در میان این افراد ممکن است کسانی باشند که یا خودشان و یا سوابق افراد و کارکنانشان یا حتی محیطی که دفترشان در آنجاست، با زائر سازگاری ندارد، این حرف درستی است که ما سعی کردیم اینها را هم از مجموعه کسانی که کار زیارتی می‌کنند جدا کنیم، تعدادی از عزیزان را بازرسی این کار قرار داده‌ایم، اگر چنین مواردی در ضمن بازرسی دیده شود آنان حذف می‌شوند.

البته در جلسات مختلف به آنان متذکر شده‌ام که شما خود مسأله زیارت و زائر را درک می‌کنید و امیدواریم - ان شاء الله - توان جذب همه این مجموعه‌ها را داشته باشید و بتوانید در جذب زائران موفق باشید ما نیز امید داریم دفاتر زیارتی دقیقاً قوانین و مقررات مربوط را رعایت کنند و مشکلی در این راستا به وجود نیاید.

البته ما از همه دفاتر استفاده نکرده‌ایم و دفاتری را به کار گرفته‌ایم که تشخیص مجموعه بازرسی ما و کسانی که نظارت بر این کار می‌کنند، این بوده که اشکالی ندارد کار به ایشان محول کنیم.

میتا: آیا تا کنون مشکل خاصی در اعزام زائران به عمره وجود داشته؟ اگر پاسخ مثبت است دلیل آن چیست

آقای رضایی: یقیناً نمی‌توانیم بگوییم که ما مشکل خاصی در عمره نداشته‌ایم یا اصلاً مشکلی برایشان پیش نیامده است! و بلکه همه ساله در مورد عمره، ماه اول یا

هفته‌های اول را مشکل داشته‌ایم که بخشی از آن مربوط به داخل ایران بوده و بخشی مربوط به عربستان، لیکن آنها به سرعت رفع می‌شد و امسال هم همین وضعیت را داشتیم که به حمدالله مرتفع گردید البته از آنجا که در سال جاری بخش خصوصی برای اولین بار این عملکرد را تجربه می‌کرد، لازم بود که حمایت کاملی را در این رابطه انجام دهیم و همین کار را هم کردیم خدا را شکر که وضعیت فعلی یک وضعیت آرامی است. دفتر نمایندگی ما در عربستان نظارت و حمایت کامل به مجموعه کار دارد و امیدواریم با خواست خداوند و با همکاری و همدلی بتوانیم سرویس خوبی را از بخش خصوصی در رابطه با عمره بگیریم.

میثاق: شایعاتی بر سر زبان‌ها است که انتخاب برخی دفاتر و شرکت‌ها از روی ضابطه صورت نگرفته است، لطفاً در این باره قدری توضیح دهید.

آقای رضایی: طبیعی است که انتخاب شرکت‌ها یا دفاتر در هر استانی شرایط خاص خودش را دارد، نمی‌شود در تمام استان‌ها به یک شکل عمل کرد، طبیعی است که این کار به صورت یک دستور العمل به استان‌ها ابلاغ شده و هر استانی هم در مجموعه خودش با توجه به شناختی که روی دفاتر و شرکت‌های زیارتی داشته کار خودش را انجام داده است البته ممکن است این جور به نظر برسد که چرا همه دفاتر یا همه شرکت‌های زیارتی الآن سرویس نمی‌گیرند و خدمت به زائرین نمی‌دهند، این بدان جهت است که ما از نظر عدد محدود شدیم؛ یعنی به جای این که عدد را سعودی‌ها باز کنند، متأسفانه آن را محدود کردند و این محدود شدن عدد امکانات را به همه مجموعه‌هایی که ما علاقه‌مند بودیم از آنها استفاده کنیم نداد.

میثاق: آیا طرح خصوصی سازی حج نیز در دستور کار سازمان هست؟

آقای رضایی: در رابطه با حج هیچ تصمیمی نداریم یقیناً حج را به این سمت نمی‌بریم. آنچه که الآن مطرح است این است که از وجود خود مدیران کاروان‌ها مثل سال‌های گذشته استفاده شود و الآن برنامه ریزی ما برای حج به همین شکل

است. لیکن یقیناً مدیران کاروان هر سال نسبت به سال‌های گذشته کار بیشتری در مورد حج انجام می‌دهند.

میتا: با توجه به تجربه‌ای که سازمان در سوریه، در زمینه خصوصی سازی داشت، چگونه است که در عمره از آن بهره نگرفت؟

آقای رضایی: ما در سوریه با دفاتر خدماتی که اجازه از سازمان دارند و تحت حمایت و نظارت دفتر نمایندگی ما هستند، مشکلی نداریم و آنها به خوبی کارشان را انجام می‌دهند، آنان که در سوریه مشکل دارند کسانی هستند که نه مجوز دفتر خدماتی دارند و نه مجوزی از سازمان حج گرفته‌اند و ما همواره آنها را شناسایی می‌کنیم و پرونده ایشان را به قوه قضاییه می‌فرستیم و در دادگاه‌های مختلف هم این پرونده‌ها مطرح است. ما همان تجربه‌ای که در سوریه داشتیم آنها را اینجا هم اعمال کردیم؛ یعنی کسانی را که می‌شناختیم در سوریه عملکرد خوبی داشتند، در عمره به آنها بیشتر بها دادیم.

میتا: در سال جاری اعزام دانشجویان به چه شکلی است؟ آنان توسط چه مرکزی انتخاب و اعزام می‌شوند؟ نابسامانی‌های سال جاری در این زمینه چه عللی داشته است؟

آقای رضایی: با توجه به این که عربستان سعودی اعلام کرده بود که امسال ما سقف را برمی‌داریم و این مطلب در مصاحبه‌های مختلف توسط مسئولان عربستان گفته شد، سفیر جمهوری اسلامی نیز در ملاقات‌های مختلف خود در عربستان چنین امری را اظهار می‌کردند و مرتب در تلکس‌هایی هم که می‌آمد یا مصاحبه‌هایی که می‌کردند، بیان می‌شد. ما نیز در صدد بودیم که دو مسأله را که در آیین نامه مطرح بود حل کنیم؛ یکی «تعیین دفاتر خدماتی» و دیگری «وضعیت نرخ‌های آنها». بخش خصوصی ایران هم فعالیتش را آغاز کرده بود و از ارتباط‌هایی که با عربستان داشتند مشغول مذاکره بودند تا سهمیه بگیرند از جمله آن بخش‌ها، مسئولان واحدهای دانشجویی بودند که آنها هم با مکاتبه‌ای که کردند، اجازه

گرفتند مذاکراتشان را با عربستان آغاز کنند و با توجه به برداشته شدن سقف بتوانند ثبت نام به عمل آورند. حتی به عربستان هم رفتند و آنجا مسائلی را مطرح کردند و محل‌هایی را هم دیدند، لیکن متأسفانه عربستان سعودی سقف ویزا را برنداشت و با توجه به محدودیتی که ایجاد کرد مشکلاتی، نه تنها برای بخش دانشجویان، بلکه برای همه کسانی که ثبت نام کرده بودند فراهم شد. از آنجا که سازمان علاقه‌مند بود همین تعدادی را که عربستان سعودی سهمیه به سازمان حج و زیارت داده، مثل گذشته بخشی از آن را به دانشجویان بدهد، با تمام مشکلاتی که برای سازمان حج داشت چنین کرد و هشت هزار نفر از این مجموعه باز به دانشجویان داده شد و آنها هم با ترکیبی از نمایندگان محترم خودشان از وزارتخانه‌های مربوطه و نیز دفتر نماینده ولی فقیه در دانشگاه همگی نشستند و توزیع خود را مثل گذشته انجام دادند. در نتیجه تعدادی از دانشجویان تا کنون اعزام شده و تعداد دیگری نیز در حال اعزام می‌باشند. لذا طبیعی است که به خاطر برنامه ریزی جدیدی که برای آنها شد، بعضی مشکلات پیش آید.

البته ما از بخشی که مشغول این کار بود حمایت کردیم و امیدواریم ان شاء الله بتوانند مسؤولیت‌های خود را به خوبی انجام دهند.

سؤال: تفاوت هزینه‌های سال جاری با سال قبل زیاد است، دلیل آن چیست؟

آقای رضایی: آنچه که دلیل این تغییر هزینه می‌شود یکی مسأله تغییر بلیط هواپیما است که به دلیل گران شدن ارز صورت گرفته است و دیگری در مورد هزینه‌های عربستان است که آن هم به دلیل تغییر قیمت‌ها در عربستان ایجاد شده است.

سؤال: در مجموع چه تعداد زائر در سال جاری به عمره مشرف شده و می‌شوند؟

آقای رضایی: عربستان سعودی یکصد و چهل و پنج هزار نفر را برای عمره عادی اعلام کرد، بنابراین، همین تعداد توسط بخش خصوصی برنامه ریزی شد و الآن هم در تمام کشور، با توجه به تعدادی که به آنها داده شده برنامه ریزی و آنان را اعزام می‌کند.

میقات: مهرجان چیست؟ و این‌گونه تقسیم‌بندی راعربستان برچه اساسی ایجاد کرده است؟
آقای رضایی: امیر مدینه در سال گذشته کاری را شروع کرد به اسم مَهْرَجانِ مدینه، که با گذرنامه بین‌المللی سفارت سعودی، به حدود ۲۰ هزار نفر بیش از سهمیه سازمان حج ویزا داد.

البته گذرنامه‌های بین‌المللی، امسال هم این کار را شروع کردند و حدود هفتاد هزار نفر را در مجموع برای مهرجان ویزا دادند که بخشی اعزام شده و بخش دیگری نیز اعزام می‌شوند ما هم به همین روش و با همین تقسیم‌بندی که عربستان سعودی کرد، مجموعه داخل ایران را هماهنگ کردیم و الآن کار مهرجان را شرکت‌های بسیار زیاد بخش خصوصی، با مجوز سازمان و تعیین نرخ‌هایی که شده، انجام می‌دهند. این نکته نیز گفتنی است که سازمان حج دستور العملی به این شرکت‌ها داد که زمانی را برای ثبت نام کسانی بگذارند که ثبت نام گذشته دارند ولی نوبت ایشان نرسیده است، تا آنها خارج از نوبت بروند و پس از آن اگر کسی مراجعه نکرد بتوانند از بخش‌های آزاد هم استفاده کنند؛ یعنی اولویت را به کسانی دادیم که فیش ثبت نام عمره سال‌های بعد را داشته و علاقه‌مند هستند زودتر بروند.

میقات: تا چه زمان و به چه تعداد مهرجانی‌ها اعزام می‌شوند؟
آقای رضایی: همان‌گونه که گفتم تعداد آنها حدود هفتاد هزار نفر است و ویزایشان تا آخر ماه رجب، طبق اعلام سفارت معتبر است.

میقات: اعزام زائران به عمره توسط هواپیمایی جمهوری اسلامی صورت می‌پذیرد آیا این انحصار به زبان مردم نیست؟ چرا با شرکت‌های دیگر قرار داد امضا نمی‌کنید تا رقابت ایجاد شود و سرویس دهی بهتری فراهم گردد؟

آقای رضایی: تا الآن عربستان سعودی بیش از یک شرکت هوایی را از ایران قبول نکرده است، البته در قراردادهایی که میان ایران و عربستان سعودی مذاکره شده، شرکت دومی هم پیشنهاد شده، لیکن هنوز عربستان سعودی شرکت دوم را نپذیرفته

است. پس طبیعی است که فقط یک شرکت می‌تواند مسافر ببرد و آن هم شرکت «هما» است. البته در سال جاری شرکت سعودی هم آمده و هفته‌ای یک پرواز اعزام می‌کند و آنها هم سرویس می‌دهند و زائران را هم به مدینه می‌برند. امیدواریم ان شاء الله این محدودیت از طریق سعودی‌ها برداشته شود تا رقابت خوبی ایجاد شود و بتوانند سرویس بهتری را در قالب رقابت به مردم ارائه بدهند.

میثاق: در زمان حج نیز زمان اعزام و بازگشت طولانی است، اگر ما هواپیما اجاره کنیم می‌توانیم زمان کمتری زائر را در عربستان نگه داریم، چرا چنین عمل نمی‌شود؟
موانع کار چیست؟

آقای رضایی: روزهای سفر ارتباط زیادی با هواپیما و این قبیل مسائل ندارد طبیعی است که ما اگر محاسبه به این شکل داشته باشیم که عربستان سعودی تا چهارم ذی حجه اجازه می‌دهد فرودگاه جده باز باشد و پس از آن فرودگاه را می‌بندند و روز چهارم باز می‌شود. بنابراین، ده روز به این شکل وقت داریم و هر مقدار در قبل از چهارم و بعد از چهاردهم به این عدد اضافه کنیم، طول سفر تعیین می‌شود. یعنی ما هر عددی را بتوانیم قبل از چهارم ذی حجه با هواپیما ببریم مقدار روزها را تعیین می‌کند اگر به فرض ۸۵ هزار یا ۹۰ هزار نفر جمعیت را در یک روز بتوانیم ببریم یا ده روز یا هر چند روز، این اضافه می‌شود به تعداد ده روزی که این فاصله هست. از آن طرف هم همین طور و مجموعاً محاسبات ما به این است که کمتر از ۲۳ یا ۲۴ روز نمی‌شود ضمن این که همه عزیزان می‌دانند اصرار بر این است که حتماً مردم در مدینه قبل حداقل یک هفته بمانند و اخیراً بحث ده روز مطرح شده است. این عددها و این گفته‌ها و این تصمیم‌ها طبیعی است که به روزها اضافه می‌کند.

محاسباتی هم که در اجاره هواپیما کرده‌ایم در مقابل هزینه‌ای که در عربستان می‌کنیم، به این نتیجه رسیده‌ایم که اجاره هواپیما ارز بیشتری از کشور خارج می‌کند و این‌ها محاسبات دقیقی است که شده است اما سعی ما این است که از سویی مسأله ارز کشور و از سوی دیگر وضعیت زائران در عربستان سعودی،

توانایی شرکت هواپیمایی هما و مجموعه شرکت‌هایی که با هما کار می‌کنند را در نظر بگیریم تا ان شاء الله زمان به حداقل برسد.

میتا: دولت عربستان وظیفه دارد تسهیلات لازم را برای انجام حج و عمره و زیارت زائران فراهم کند، لیکن متأسفانه بارها شاهد بوده‌ایم که کتب ادعیه و امثال آن را در فرودگاه ضبط می‌کنند؟ دلیل آن چیست و سازمان تاکنون چه اقدامی در این باره انجام داده است؟

آقای رضایی: از مباحثی که در جلسات هر ساله ما با وزیر حج در عربستان سعودی مطرح شده، مسأله کتب دعا و مناسک و مانند آن است. ما در این جلسات نمونه‌هایی از کتاب‌ها را به آنها می‌دهیم و آنها در مجموعه‌های داخلی خودشان و وزارتخانه‌هایی که مربوط به این کار است بحث‌هایشان را می‌کنند و به ما مجوز می‌دهند. در دو سال گذشته مجوز تعداد حداقل ده کتاب را به ما دادند و بیشتر آنها کتابهایی است که توسط معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری تهیه شده و بقیه موارد را اجازه نمی‌دهند، بنابراین، زائران باید این مطلب را مراعات کنند و آنچه را که میان مسئولان عربستان سعودی و ایران امضا می‌شود، همان‌ها را وارد عربستان کنند. نکته‌ای را لازم است اضافه کنم و آن این که مذاکراتی میان وزارت خارجه ما و عربستان در جریان است تا شاید بتوانیم به یک نتیجه مطلوب‌تری برسیم و بتوانیم کتاب‌های مورد نیاز مردم به ویژه مناسک و کتب ادعیه و حتی کتبی که بعثه‌های مراجع در عربستان سعودی لازم دارند یا روحانیون به آنها نیازمند هستند را بفرستیم. به همین جهت، در ملاقات‌هایی که میان سازمان و مجموعه‌های وزارت امور خارجه انجام گرفته، در تلاش هستیم که حتماً این کار عملی شود و ما بتوانیم تعداد زیادی کتاب به عربستان وارد کنیم، به ویژه این که روابط هر چه بهتر می‌شود انتظارات طرفین هم از یکدیگر بیشتر می‌شود، همه علاقه‌مند هستند بتوانند آنچه در کشور خودمان استفاده می‌کنند مثل کتاب‌های ادعیه یا مناسک، همراه خودشان در طول سفر داشته باشند.

در پایان لازم می‌دانم مطالبی با خوانندگان محترم در میان گذاشته، چند تذکر را

مطرح کنیم:

رابطهٔ زائر با سازمان حج و زیارت یک ارتباط زیارتی است و سازمان و مجموعهٔ نظام زحمت می‌کشند و برنامه ریزی می‌کنند تا امر زیارت بهتر و با معنویت بیشتری انجام شود. به همین جهت از سوی سازمان حج دستور العمل‌های مختلفی تهیه و ابلاغ می‌شود و بخش‌هایی نیز برای کارهای آموزشی زائران کار می‌کنند تا زائران از جهت آموزش مناسک و عرفان حج وضعیت بهتری پیدا کنند.

بنابراین خواهش من این است کسی که علاقه‌مند است این سفر را برود از این امکانات استفاده کند زیرا برای بالا بردن آموزش حاجیان هزینه می‌شود و باید از این زمینه‌ها استفاده کرد.

این نکته نیز گفتنی است که اگر ما حتی به یک سفر عادی هم برویم و از شهری به شهر دیگر سفر کنیم، باید برنامه ریزی کنیم و پیش‌بینی‌هایی داشته باشیم. بدیهی است در یک سفر بزرگ‌تر و با جمعیت بیشتر که همه با هم می‌خواهیم سفر کنیم و آن هم سفر به کشور دیگری است که با یک شرایط ویژه‌ای هم روبرو می‌شویم و... باید هماهنگی با همدیگر را یاد بگیریم. روایاتی که دربارهٔ سفر و مسافرت دسته‌جمعی هست را باید ببینیم.

به محیط خارج از کشور که می‌رویم، کشورهای دیگر ما را سفیران جمهوری اسلامی می‌دانند. در رسانه‌های مختلف برای ما حساب دیگری باز کرده‌اند. آداب معاشرت ما، نشست و برخاست ما و نماز و دعای ما زیر نظر آنهاست.

اینها چیزهایی است که باید جدی بگیریم و آموزش‌های لازم را ببینیم. باید بدانیم که این سفر حاوی ابعاد مختلف سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، بین‌المللی و شرعی است.

فرد فرد ما باید آمادگی داشته باشیم که در این سفر چه وظیفه‌ای داریم و برای آن برنامه‌ریزی کنیم. در هر حال شاید این سفر برای خیلی‌ها اولین بار است و شاید آخرین بار، پس باید از این فرصت بهترین استفاده را بکنیم و لحظات معنوی و ملکوتی را، که کمتر به آن دست می‌یابیم، صرف پرسه زدن در بازار و

خرید نکنیم. سوغاتی که برای قوم و خویش و دوستان می آوریم، بیشتر سوغات معنوی باشد تا مادی.

در مسافرت‌های دسته‌جمعی و زندگی‌های مشترک در سفر، وقتی به عبادت مشغولیم یا کنار سفره نشسته‌ایم و ... ملاحظه یکدیگر را بکنیم.

توفیق روز افزون تمامی زائران عمره و حج را از خداوند متعال مسألت دارم.